

DOI: 10.34015/2523-4552.2026.1.12

УДК 342.951

Гусаров С. М.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного
права та процесу навчально-наукового
інституту № 3 Харківського національного
університету внутрішніх справ,
академік Національної академії правових
наук України, заслужений юрист України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1137-4312>*

Кириченко О. Ю.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
права та процесу навчально-наукового
інституту № 3 Харківського національного
університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6085-6175>*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті здійснено комплексне теоретико-правове дослідження адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України як суб'єкта публічної адміністрації у період дії правового режиму воєнного стану. Обґрунтовано, що адміністративно-правові засади за різних правових режимів становлять сукупність принципів, норм і процедур, які визначають правовий статус поліції, межі реалізації владних повноважень та механізми забезпечення прав і свобод людини у сфері публічної безпеки.

Проаналізовано нормативні джерела правового регулювання поліцейської діяльності, охарактеризовано принципи законності, верховенства права, пропорційності та сервісної орієнтації діяльності поліції. Особливу увагу приділено адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції як формі реалізації адміністративно-правових засад у призмі провадження у справах про адміністративні правопорушення та застосування заходів адміністративного примусу у період дії правового режиму воєнного стану.

Доведено, що ефективність діяльності Національної поліції у тому числі і під час дії правового режиму воєнного стану безпосередньо залежить від належного нормативного забезпечення, процесуальних гарантій прав особи

та узгодженості публічно-владних повноважень із конституційними стандартами прав людини. Сформульовано пропозиції щодо напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності поліції в умовах трансформації публічного управління та у період дії правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: Національна поліція, адміністративно-правові засади, адміністративне право, адміністративна діяльність, адміністративна юрисдикція, публічна безпека.

Постановка проблеми. Реформування правоохоронної системи України, започатковане після 2014 року, зумовило суттєве переосмислення ролі та місця Національної поліції України у механізмі публічного управління та забезпечення прав і свобод людини. Перехід до сервісоорієнтованого правоохоронного органу європейського зразка об'єктивно актуалізували питання юридичного аналізу адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом. Особливого значення ці питання набувають в умовах воєнного стану, коли правоохоронні органи функціонують у режимі підвищеного навантаження, а межі втручання держави у сферу приватних прав зазнають суттєвого коригування.

Актуальності питання юридичного аналізу адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України набуває ще і тому, що їй притаманний виражений адміністративно-правовий характер, оскільки вказана діяльність пов'язана із реалізацією владних управлінських повноважень, застосуванням заходів адміністративного примусу та заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, здійсненням адміністративно-юрисдикційної діяльності тощо. Згідно зі статистичними даними за

2024 рік, органами Національної поліції України було складено близько 803000 протоколів про адміністративні правопорушення, що прямо свідчить про яскраво виражену адміністративну складову діяльності органів Національної поліції України [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів, у тому числі і органів Національної поліції, у різні часи були предметом наукового пошуку багатьох вчених-адміністративістів, зокрема В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, К. Л. Бугайчука, Т. О. Коломонець, А. Т. Комзюка, Р. В. Миронюка, О. М. Музичука, О. С. Проневича, О. Ю. Салманової, А. О. Собакаря, В. В. Сокурєнка, В. А. Трояна, С. О. Шатрави, І. М. Шопіної тощо. Незважаючи на достатню розробленість означеної теми, значна кількість дискусійних аспектів у вказаній сфері і досі залишаються у колі жвавої дискусії науковців. Особливої актуальності вказані питання набули в умовах здійснення трансформації публічного управління та під час виконання Національною поліцією покладених на неї завдань у період дії правового режиму воєнного стану.

Постановка завдання. Метою статті є науковий аналіз адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України, а та-

кож встановлення та дослідження ключових складових елементів означеної юридичної категорії: характеристика її завдань, функцій та принципів діяльності; визначення особливостей адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції у тому числі і у період дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу.

Слід зазначити, що доктринальне значення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної влади відбиває фундаментальні та системні закономірності організації та функціонування публічної адміністрації в демократичній правовій державі.

У теорії адміністративного права вказана дефініція традиційно розглядається як сукупність основоположних правових ідей, принципів, норм та інституційних механізмів, які визначають організацію, компетенцію та функціонування суб'єктів публічної адміністрації. Як слушно зазначав В. Б. Авер'янов, адміністративно-правові засади відображають інституційну природу адміністративного права та слугують концептуальною основою регулятивного впливу держави на управлінські відносини [2, с. 112]. Вони забезпечують внутрішню узгодженість публічного управління, правову визначеність відповідних рішень та стабільність правопорядку.

В свою чергу Ю. П. Битяк обґрунтував, що адміністративно-правові засади виконують водночас регулятивну та гарантійну функції, оскільки спрямовані на досягнення балансу між публічними інтересами та правами приватних осіб [3, с. 67]. Особливої ваги ця теза набуває у діяльності правоохоронних органів,

які за своєю природою наділені широкими владними повноваженнями та правом застосування примусових заходів.

Законодавчі підвалини адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України формуються на основі Конституції України, яка закріплює принцип верховенства права, пріоритет прав і свобод людини та визначає загальні засади організації виконавчої влади. Безпосереднє нормативне закріплення ці засади отримали у Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580-VIII, який визначає правовий статус поліції, її завдання, функції, принципи діяльності та систему повноважень. Відповідно до цього Закону Національна поліція є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ [10].

Базовою складовою адміністративно-правових засад діяльності органів публічного управління, у тому числі і Національної поліції, без сумнівів, є їх правовий статус.

Слід зазначити, що правовий статус Національної поліції України має комплексний адміністративно-правовий характер і охоплює мету її діяльності, компетенцію, завдання та функції, повноваження, обов'язки та юридичну відповідальність. Як зазначає О. М. Бандурка, особливістю правового статусу поліції є поєднання управлінських і правоохоронних функцій, що зумовлює необхідність підвищених правових гарантій діяльності цього органу [4, с. 214]. Поліція виступає самостійним суб'єктом адміністративного права,

наділений спеціальною адміністративною правосуб'єктністю, що дозволяє їй вступати у владні адміністративні правовідносини з фізичними та юридичними особами.

Початковим кроком у аналізі адміністративно-правового статусу Національної поліції України вбачається визначення завдань та функцій вказаного правоохоронного органу.

Як справедливо зазначають науковці, сьогодні в Україні правоохоронна система знаходиться у постійній динаміці, яка зумовлює постійне коригування завдань і функцій правоохоронних органів, зміну ставлення осіб органів правопорядку до виконання службових обов'язків у напрямку усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення насамперед безпеки кожної особи, її особистих та майнових прав, суспільних і державних інтересів [5].

Досягнення стратегічної мети діяльності будь-якого суб'єкта публічної влади передбачає послідовну реалізацію комплексу взаємопов'язаних завдань. Саме завдання відображають соціальне призначення відповідного органу, визначають його місце у системі публічної влади та конкретизують мету його створення. Вони є первинними орієнтирами діяльності, що зумовлюють формування та зміст функцій. Функції ж, своєю чергою, виступають похідними від завдань і виражають основні напрями діяльності суб'єкта, у межах яких забезпечується практична реалізація визначених завдань. Таким чином, функціональна характеристика органу публічної влади деталізує та інституціоналізує його завдання,

надаючи їм конкретного організаційно-правового змісту. У зв'язку з цим варто погодитися з думкою Л. В. Ковалю про те, що природним посередником між завданнями й очікуваним результатом (метою) управління виступає управлінська функція як практична діяльність на шляху реалізації цих завдань [6, с. 22]

Основні завдання Національної поліції України закріплені у ст. 2 Закону України «Про національну поліцію» та полягають у наданні поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Як бачимо, запровадження юридичного терміна «поліцейські послуги» для характеристики завдань Національної поліції України прямо свідчить про екзистенціальний намір законодавців переформувати філософію діяльності цього виду правоохоронного органу – трансформувати його функції з контрольно-репресивних на сервісні, про що вже наголошувалося вище.

Аналізуючи таку невід'ємну складову адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України як її функції слід погодитись із міркуванням О. С. Проневича, який зазначає, що специфіка виконавчої влади об'єктивно зумовлює необхідність дворівневого аналізу функцій поліції. З одного боку, їх слід розглядати крізь призму загальної функціональної спрямованості дер-

жави, відповідальної за внутрішній спокій та мир, а також забезпечення безперешкодної реалізації конституційних прав і свобод. З іншого боку мова йде про наявність конкретних функцій поліції, що мають допоміжний характер і фактично є організаційно-технічними засобами реалізації основоположних функцій держави. Вони не є статичними, оскільки змінюються залежно від напрямів трансформації суспільства та коригування функцій держави. Функції поліції реалізуються уповноваженими суб'єктами (посадовими особами), які несуть юридичну відповідальність за обґрунтованість і законність конкретних дій. З огляду на необхідність пріоритетного забезпечення прав і свобод людини та громадянина, одним з основних завдань держави має стати вичерпна процедурна урегульованість поліцейсько-правових відносин, а також забезпечення зовнішнього контролю за діями поліції, що є галузевою підсистемою прямого та зворотного зв'язку в інформаційних відносинах «держава – суспільство» [7; 5].

Цікавою також є позиція К. Л. Бугайчука, який пропонує функції Національної поліції розглядати за трьома векторами реалізації: правотворчому, виконавчо-розпорядчому та практично правоохоронному. Вчений підкреслює, що в рамках правотворчого напрямку поліція може створювати відповідні правові норми, що втілюються у певні нормативні акти, які є підставою виникнення, зміни або припинення правовідносин; за виконавчо-розпорядчим напрямом керівник поліції у межах компетенції організовує та контролює виконання поліцією Конституції та законів України, актів

Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів міністерств, а також наказів і доручень міністра внутрішніх справ України з питань, що належать до сфери діяльності поліції тощо; практично-правоохоронний напрям реалізується в рамках повноважень (прав та обов'язків) поліції, що закріплені законом України «Про Національну поліцію» [8].

Підсумовуючи вказані думки вчених, функції Національної поліції можна класифікувати наступним чином: 1) адміністративна; 2) оперативно-розшукова; 3) кримінально-процесуальна (слідча); 4) превентивно-соціальна; 5) охоронна; 6) дозвільна; 7) матеріально-технічного забезпечення; 8) міжнародного співробітництва; 9) інформаційного забезпечення; 10) науково-методична; 11) кадрова; 12) публічно-сервісна [9].

Логічно продовжуючи наукову триаду складових адміністративно-правового статусу Національної поліції «завдання – функції – повноваження» зазначимо, що всі повноваження правоохоронного органу, що досліджується, закріплені у розділі IV Закону України «Про Національну поліцію» та змістовно класифіковані на основні, додаткові та повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення [10]. Зазначимо, що обсяг повноважень Національної поліції є вкрай об'ємним та був ще більш розширений у період дії правового режиму воєнного стану, зокрема у частині реалізації повноважень поліції під час застосування поліцейських заходів.

Так, відповідно до ст. 32 Закону поліція отримала можливість

здійснювати перевірку документів та фіксувати дані, що містяться в документах, якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених, а також у період дії воєнного стану та під час мобілізації поліцейський має право вимагати в особи чоловічої статі віком від 18 до 60 років пред'явлення нею військово-облікового документа разом з документом, що посвідчує особу, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах [10]. Окрім означеного поліція має право зупиняти транспортні засоби, якщо наявна інформація, яка свідчить про те, що водій або пасажир транспортного засобу є особою, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених.

Відповідно до змін до ст. 40 вищевказаного Закону поліція може використовувати у своїй діяльності такі технічні засоби, як безпілотні літальні апарати та спеціальні технічні засоби протидії їх застосуванню; спеціалізоване програмне забезпечення для здійснення аналітичної обробки фото- й відеоінформації, у тому числі для встановлення осіб і номерних знаків транспортних засобів. Свою фото- та відеотехніку, технічні прилади та технічні засоби з виявлення та фіксації правопорушень, а також з виявлення радіаційних, хімічних, біологічних та ядерних загроз, поліція має змогу закріплювати на однострої, на безпілотних літальних апаратах, службових транспортних засобах, суднах чи інших плавучих засобах, у тому числі тих, що не мають кольорографічних схем, розпізнавальних знаків та

написів, які свідчать про належність до поліції, а також розмішувати їх по зовнішньому периметру доріг і будівель. За необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського чи іншої особи, та усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення або чинить опір, поліцейський має право застосовувати будь-які підручні засоби, а не тільки ті спеціальні засоби, які передбачені ст. 45 Закону [10; 11].

Наступним важливим критерієм адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України є принципи їх діяльності, оскільки вони становлять системоутворюючий елемент її адміністративно-правового статусу та виконують функцію нормативних орієнтирів, що визначають характер, межі та спрямованість реалізації поліцейських повноважень. Крім того саме принципи виступають юридичними гарантіями недопущення свавільного втручання у сферу прав і свобод людини та водночас забезпечують ефективність виконання поліцією її функцій.

Розділ II Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. встановлює наступні принципи діяльності поліції: верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість і прозорість, політичну нейтральність, взаємодію з населенням на засадах партнерства, безперервність та інші [10].

Принцип верховенства права має інтегративний характер і визначає зміст усієї правозастосовної діяльності Національної поліції. Його сутність не зводиться виключно до

формальної відповідності дій поліції нормам закону, а передбачає обов'язковість дотримання критеріїв правової визначеності, пропорційності, недискримінації та справедливості. У практичному вимірі це означає, що будь-яке обмеження прав особи під час здійснення поліцейських заходів повинно бути не лише формально передбачене законом, а й об'єктивно необхідне для досягнення легітимної мети. З огляду на це, принцип верховенства права виконує функцію матеріального критерію оцінки правомірності адміністративних актів та дій поліцейських.

Принцип законності конкретизує базовий конституційний імператив і передбачає, що поліція діє виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, визначені законом. У призмі доктрини адміністративного права це означає обмеження дискреційних повноважень поліції чітко окресленими нормативними межами, в свою чергу у площині адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції, зокрема під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, принцип законності зумовлює обов'язок суворого дотримання процесуальних гарантій особи, належного документування правопорушень, забезпечення права на захист та неухильного виконання вимог щодо допустимості доказів тощо.

Принцип дотримання прав і свобод людини має пріоритетний характер у системі принципів діяльності поліції. Його зміст полягає у визнанні людини найвищою соціальною цінністю та у зобов'язанні поліції спрямовувати свою діяльність на охорону і захист її прав.

Принцип відкритості та прозорості діяльності поліції спрямований на забезпечення публічного контролю за реалізацією поліцейських повноважень та формування довіри суспільства до правоохоронних органів. У площині адміністративно-правового регулювання це проявляється у зобов'язанні поліції інформувати суспільство про результати своєї діяльності, надавати доступ до публічної інформації, забезпечувати належну комунікацію з громадськістю. Реалізація цього принципу корелює з вимогами інформаційного законодавства та слугує інструментом мінімізації корупційних ризиків.

Важливим є також принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства, який відображає трансформацію традиційної каральної моделі правоохоронної діяльності у сервісно-орієнтовану, на чому ми вже наголошували вище. Практично вказаний принцип проявляється у процесі інтеграції механізмів громадської участі у формування та реалізацію політики у сфері публічної безпеки, розвиток форм співпраці з органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та іншими інститутами громадянського суспільства. Партнерський характер взаємодії підсилює превентивну складову діяльності поліції та сприяє підвищенню ефективності профілактики правопорушень.

Принцип політичної нейтральності забезпечує інституційну незалежність поліції від впливу політичних партій та інших суб'єктів політичного процесу. У правовому вимірі він означає заборону використання повноважень поліції в інтересах окремих політичних сил, а також

обов'язок посадових осіб утримуватися від демонстрації політичних уподобань під час виконання службових обов'язків. Такий підхід гарантує рівність усіх перед законом та недопущення дискримінаційного застосування поліцейських заходів.

Формуючи попередній висновок можна констатувати, що система принципів Національної поліції України має комплексний, ієрархічно структурований характер і синтезує у собі як фундаментальні конституційні засади, так і спеціально визначені галузеві вектори діяльності вказаного правоохоронного органу. Вони виконують нормативно-обмежувальну, орієнтаційну та гарантійну функції, визначаючи як стратегічну спрямованість діяльності поліції, так і конкретні межі реалізації її владних повноважень. У доктринальному вимірі подальший розвиток принципів діяльності поліції пов'язаний із поглибленням стандартів верховенства права, посиленням процесуальних гарантій особи та імплементацією європейських підходів до публічного адміністрування у сфері забезпечення безпеки і правопорядку.

Слід зазначити, що однією з ключових форм реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України, що виступає інституційним механізмом практичного забезпечення публічного порядку, законності та правопорядку, є адміністративно-юрисдикційна діяльність. У системі адміністративно-правових засад діяльності поліції вказана діяльність виконує функцію процесуальної конкретизації владних повноважень, через які держава реагує на адміністративні правопорушення, відновлює порушені права та

забезпечує превенцію протиправної поведінки. Її значення зумовлене тим, що саме у межах адміністративної юрисдикції відбувається безпосереднє застосування адміністративно-правових норм до конкретних життєвих ситуацій, що потребує поєднання владних повноважень із процесуальними гарантіями прав людини.

У науці адміністративного права адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції традиційно визначається як врегульована нормами адміністративного права владна процесуальна діяльність уповноважених посадових осіб поліції, спрямована на розгляд справ про адміністративні правопорушення, встановлення юридично значущих обставин, прийняття індивідуальних адміністративних актів та застосування заходів адміністративної відповідальності чи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Така діяльність має чітко виражений правоохоронний характер, проте водночас є складовою публічного адміністрування, оскільки реалізується у різних його формах. У цьому контексті Т. О. Коломєць підкреслює, що адміністративно-деліктне провадження є різновидом адміністративного процесу, спрямованого на реалізацію матеріальних норм адміністративного права та охорону правопорядку [12, с. 97]. Зі свого боку О. Ю. Салманова вказує, що адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції є ключовою формою реалізації її функцій у сфері охорони правопорядку і водночас виступає окремою підкатегорією виконавчо-розпорядчої діяльності публічних органів влади [13].

Ще однією особливістю адміністративно-юрисдикційної діяль-

ності Національної поліції у рамках дослідження адміністративно-правових засад її діяльності можна виокремити поєднання функцій виявлення, припинення та процесуального оформлення адміністративних правопорушень. Поліція одночасно виступає суб'єктом адміністративного нагляду, суб'єктом адміністративного примусу та суб'єктом, уповноваженим на здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Така концентрація повноважень зумовлює підвищені вимоги до правової визначеності процедур та ефективності механізмів контролю за діяльністю поліції [14, с. 158].

Слід наголосити, що безпрецедентної важливості адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України набувають в умовах правового режиму воєнного стану, оскільки його запровадження в Україні об'єктивно зумовило розширення значного спектру повноважень поліції, посилення її ролі у забезпеченні публічної безпеки, охороні критичної інфраструктури, підтриманні громадського порядку. Водночас це вимагає більш суворого контролю за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, а також запобігання зловживанню владними повноваженнями, адже саме адміністративно-правові механізми мають забезпечити баланс між ефективністю поліцейської діяльності та недопущенням надмірного втручання у приватну сферу.

Висновки. Підсумовуючи наведене зазначимо, що адміністративно-правові засади діяльності

Національної поліції України становлять складну багаторівневу систему правових, інституційних та функціональних елементів, що забезпечують реалізацію державної політики у сфері публічної безпеки та правопорядку. Їх подальше вдосконалення є необхідною умовою підвищення ефективності діяльності поліції, зміцнення законності та зростання довіри суспільства до правоохоронних органів.

При цьому, незважаючи на суттєвий прогрес у реформуванні державної правоохоронної системи взагалі та адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції зокрема, існує ряд проблем, які знижують ефективність вказаного вище процесу. Серед основних можна виділити нормативну фрагментарність, колізійність адміністративно-правових норм, застарілість багатьох положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також недостатню процесуальну регламентацію окремих адміністративних процедур. Подолання окреслених проблем потребує системного підходу, спрямованого на подальший розвиток та реформування доктрини адміністративного права, актуалізацію положень чинного адміністративно-правового законодавства, зокрема норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, гармонізацію національного законодавства із правовою системою Європейського Союзу, імплементацію стандартів Європейського суду з прав людини тощо, що особливо важливо в умовах військової агресії проти України.

Список використаних джерел

1. Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2024 році. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/Analyz_zdijsnenna_pravosydda_2024.pdf? (дата звернення: 05.02.2026).
2. Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Битяк Ю. П., Голосніченко І. П., Ківалов С. В. *Адміністративне право України : академічний курс : підручник : у 2 т. / відп. ред. В. Б. Авер'янов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького*. Київ : Юридична думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 583 с.
3. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гарашук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2020. 392 с.
4. Бандурка, О. М. *Теорія держави і права : підручник / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки*. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
5. Троян В. А. Завдання та функції Національної поліції України як складова реалізації її публічно-сервісної діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4 (75). С. 12–18.
6. Коваль Л. Адміністративне право України : курс лекцій (Загальна частина). Київ: Основи, 1994. 154 с.
7. Проневич О. С. Функції поліції (міліції) : нормативно доктринальна інтерпретація. *Право і Безпека*. 2010. № 4 (36). С. 141–146.
8. Бугайчук К.Л. Національна поліція України як суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : тези доповідей Круглого столу, м. Харків, 27 жовтня 2017 р. / МВС України, ХНУВС*. Харків, 2017. С. 30–33.
9. Денисюк Д. С. Функції Національної поліції України: поняття та класифікація. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 114–117. URL: http://lsej.org.ua/4_2016/32.pdf (дата звернення: 05.02.2026).
10. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
11. Драган О. В. Щодо повноважень Національній поліції України в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 1 (2024). С. 375–379. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.66>
12. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
13. Салманова О. Ю. *Особливості правового регулювання адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України в період дії правового режиму воєнного стану / О. Ю. Салманова // Адміністративно-правове, соціологічне та психологічне забезпечення діяльності Національної поліції України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Вінниця, 14 листоп. 2025 р.)*. Вінниця : ХНУВС, 2025. С. 348–352.
14. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: підручник. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.

References

1. Analiz stanu zdiisnennia pravosuiddia u kryminalnykh provadzhenniakh ta spravakh pro administratyvni pravoporushennia u 2024 rotsi [Analysis of the state of administration of justice in criminal proceedings and cases of administrative offences in 2024]. (2025). Retrieved from https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/Analyz_zdijsnenna_pravosydda_2024.pdf

2. Averianov, V. B., Andriiko, O. F., Bytiak, Yu. P., Holosnichenko, I. P., & Kivalov, S. V. (2004). *Administratyvne pravo Ukrainy: Akademichnyi kurs* [Administrative law of Ukraine: Academic course] (Vol. 1, V. B. Averianov, Ed.). Yurydychna Dumka.
3. Bytiak, Yu. P., Harashchuk, V. M., Bohutskyi, V. V., et al. (2020). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine] (Yu. P. Bytiak, Ed.). Pravo.
4. Bandurka, O. M., et al. (2018). *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of state and law] (O. M. Bandurka, Ed.). Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav.
5. Troian, V. A. (2016). Zavdannia ta funktsii Natsionalnoi politsii Ukrainy yak skladova realizatsii yii publichno-servisnoi diialnosti [Tasks and functions of the National Police of Ukraine as a component of implementation of its public service activity]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (4(75)), 12–18.
6. Koval, L. (1994). *Administratyvne pravo Ukrainy: Kurs lektsii: Zahalna chastyna* [Administrative law of Ukraine: Course of lectures: General part]. Osnovy.
7. Pronevych, O. S. (2010). Funktsii politsii (militsii): Normatyvno-doktrynalna interpretatsiia [Functions of the police (militia): Normative and doctrinal interpretation]. *Pravo i Bezpeka*, (4(36)), 141–146.
8. Buhaichuk, K. L. (2017). Natsionalna politsiia Ukrainy yak subiekt realizatsii pravookhoronnoi funktsii derzhavy [The National Police of Ukraine as a subject of implementation of the law enforcement function of the state]. In *Pravookhoronna funktsiia derzhavy: Teoretyko-metodolohichni ta istoryko-pravovi problemy: Tezy dopovidei kruhloho stolu, m. Kharkiv, 27 zhovtnia 2017 r.* [Law enforcement function of the state: Theoretical, methodological and historical-legal issues: Proceedings of the round table, Kharkiv, 27 October 2017] (pp. 30–33). KhNUVS.
9. Denysiuk, D. S. (2016). Funktsii Natsionalnoi politsii Ukrainy: Poniattia ta klasyfikatsiia [Functions of the National Police of Ukraine: Concept and classification]. *Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 4, 114–117.
10. Law of Ukraine “On the National Police” No. 580-VIII (2015, July 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
11. Drahan, O. V. (2024). Shchodo povnovazhen Natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [On the powers of the National Police of Ukraine under martial law]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*, 1, 375–379. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.66>
12. Kolomoiets, T. O. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs* [Administrative law of Ukraine. Academic course]. Yurinkom Inter.
13. Salmanova, O. Yu. (2025). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання administratyvno-iurysdyktsiinoi diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy v period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Peculiarities of legal regulation of administrative-jurisdictional activity of the National Police of Ukraine during martial law]. In *Administratyvno-pravove, sotsiolohichne ta psykholohichne zabezpechennia diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy: Zbirnyk materialiv nauково-praktychnoi konferentsii (Vinnytsia, 14 lystopada 2025 r.)* [Administrative-legal, sociological and psychological support for the activity of the National Police of Ukraine: Proceedings of the scientific and practical conference (Vinnytsia, 14 November 2025)] (pp. 348–352). KhNUVS.
14. Melnyk, R. S., & Bevzenko, V. M. (2014). *Zahalne administratyvne pravo* [General administrative law]. Vaite.

Husarov S. M., Doctor of Law, Professor, Professor of Department of Administrative Law and Procedure of the Educational and Research Institute No. 3 of Kharkiv National University of Internal Affairs, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1137-4312>

Kyrychenko O. Yu., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of Department of Administrative Law and Procedure of the Educational and Research Institute No. 3 of Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6085-6175>

Administrative and Legal Foundations of the Activities of the National Police of Ukraine During the Period of the Legal Regime of Martial Law

The article carries out a comprehensive theoretical and legal study of the administrative and legal principles of the activities of the National Police of Ukraine as a subject of public administration during the period of the legal regime of martial law. It is substantiated that administrative and legal principles constitute a set of principles, norms and procedures that determine the legal status of the police, the limits of the exercise of authority and mechanisms for ensuring human rights and freedoms in the field of public security.

The normative sources of legal regulation of police activity are analyzed, the principles of legality, rule of law, proportionality and service orientation of police activity are characterized. Special attention is paid to the administrative and jurisdictional activity of the police as a form of implementation of administrative and legal principles in the context of proceedings in cases of administrative offenses and the application of administrative coercion measures during the period of the legal regime of martial law.

It is proven that the effectiveness of the National Police, including during the legal regime of martial law, directly depends on proper regulatory support, procedural guarantees of individual rights, and the consistency of public authority powers with constitutional standards of human rights. Proposals are formulated regarding areas for improving the administrative and legal regulation of police activities in the context of the transformation of public administration and during the period of the legal regime of martial law.

Keywords: *National Police, administrative and legal foundations, administrative law, administrative activity, administrative jurisdiction, public safety.*

Цитування за ДСТУ 8302:2015: Гусаров С. М., Кириченко О. Ю. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України у період дії правового режиму воєнного стану. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2026. № 1(35). С. 126-138. DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.12>

Citation APA: Husarov, S. M., & Kyrychenko O. Yu. (2026). *Administrativno-pravovi zasady diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy u period dii pravovoho*

rezhymu voiennoho stanu [Administrative and legal foundations of the activities of the National police of Ukraine during the period of the legal regime of martial law]. *Bulletin of the Penitentiary association of Ukraine*, 1(35), 126-138. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.12>

Внесок авторів. Автори спільно здійснили концептуалізацію дослідження, аналіз джерел, підготовку тексту статті та формулювання висновків. Усі автори ознайомилися з остаточною версією рукопису, схвалили її та погодилися з поданням статті до публікації.

Академічна доброчесність. Автори підтверджують оригінальність, точність і достовірність тексту статті та наведених у ній результатів, а також дотримання основних принципів і правил академічної доброчесності.

Використання інструментів штучного інтелекту. Автори засвідчують, що під час підготовки цієї статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Фінансування. Дослідження виконано в межах наукової діяльності авторів у відповідних установах і не мало окремого зовнішнього фінансування.

Author Contributions. The authors jointly conceptualized the study, analyzed the sources, prepared the text of the article, and formulated the conclusions. All authors reviewed the final version of the manuscript, approved it, and agreed to submit the article for publication.

Academic Integrity Statement. The authors confirm the originality, accuracy, and reliability of the text of the article and the results presented therein, as well as compliance with the basic principles and rules of of academic integrity.

Use of Artificial Intelligence Tools. The authors certify that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this article.

Conflict of Interest. The authors declare that there is no actual or potential conflict of interest.

Funding. The study was carried out within the framework of the authors' academic activity at their respective institutions and received no specific external funding.

Надійшла: 12.02.2026

Прийнята до друку: 23.03.2026

Опублікована: 30.04.2026

Received: 12 February 2026

Accepted for publication: 23 March 2026

Published: 30 April 2026